

Інна Горбенко,
канд. філол. наук;
Ірина Спиця,
студентка

УДК 007: 304: 654. 197 (047.1) (477)

Критерії якості та особливості новинних випусків (на прикладі телеканалу «Інтер»)

У статті розглянуто основні стандарти якості телевізійних новинних випусків. Зосереджено увагу на виявленні особливостей ранкових випусків каналу «Інтер», відповідності їх критеріям якості.

Ключові слова: аудиторія, випуск, інформація, новини, телеканал, якість.

За даними різних соціологічних опитувань, телебачення є головним джерелом як отримання інформації, так і розваг майже для 80 % жителів України. Ранок – особливий час на телебаченні. Ранковий телефір покликаний створити легку ненав'язливу атмосферу доброзичливості, відкритості, дружнього сприймання глядача. Але основним його завданням залишається своєчасне інформування реципієнта про ті чи ті події. І тому дослідження якості телевізійних випусків є актуальним для сучасного журналістикознавства. До наукового осмислення цієї теми вдавалися такі дослідники, як І. Крупський, Г. Кузнецов, І. Куляс, С. Муратов, І. Фенг, А. Якименко та інші вчені.

Мета статті полягає у дослідженні теленовин як найбільш традиційної форми ранкового інформаційного телевізійного мовлення. Реалізація мети передбачає розв'язання таких завдань: 1) виділити критерії якості випусків теленовин; 2) з'ясувати особливості ранкових випусків новин; 3) проаналізувати випуски новин на телеканалі «Інтер» на предмет дотримання критеріїв якості.

Сьогодні на вітчизняному телебаченні найперші інформаційні випуски подаються у двох форматах: новинний дайджест та інформаційна програма з ведучими у кадрі. З кожним випуском ранкових новин повідомлень стає дедалі більше, а попередні доповнюються деталями. Ранкова сітка інформаційного мовлення різко відрізняється від вечірньої. У прайм-таймі новинні випуски чітко розписані та розміщені у часовому просторі так, щоб не накладатися на аналогічні програми на інших провідних телеканалах. Проміжок часу з 18.00 до 22.00 щільно заповнений випусками новин шести провідних каналів: «Інтер», «1+1», «Перший Національний», «Новий», «ICTV», «СТБ». Зранку телеканали не звертають належної уваги на міжпрограмну сітку інформаційного мовлення. Мало хто підлаштовується під кон-

курентів. Телеканал може поставити за мету щогодинне чи півгодинне інформування і виходити в ефір з новинами у самостійно обраний час. А в підсумку – о 7.00 та о 8.00 чи не на всіх телеканалах маємо інформаційні випуски. Вочевидь виробники новинного продукту сподіваються на сталість глядацької аудиторії. Якщо зранку людина налаштовує телевізор на певний канал, то дивитиметься його аж поки не настане час поспішати на роботу.

Ранковим інформаційним програмам притаманні загальні особливості. Зважаючи на невелику тривалість (як правило, це найкоротші випуски доби), 80 % повідомлень читаються усно ведучим у супроводі відео. Українці рідко з'являються повноцінні сюжети, найчастіше інформація подається у вигляді калейдоскопів.

Ранкові інформаційні випуски насичені життєвими повідомленнями. У цей час їм приділяють значно більше уваги, ніж увечері. Цікавинки подаються наприкінці програми, маючи найрізноманітніший стиль викладу. Порівняно з вечірніми випусками ранкові менш офіційні, містять більше розважальної інформації, у них намагаються обмежити кількість або й уникнути шокуючих повідомлень (якщо такі подаються, то у супроводі якомога нейтральнішого відео без жахливих подробиць). Отже, тематичне наповнення ранкових інформаційних випусків має такі особливості:

- ✓ повідомлення міжнародної тематики, що становлять основу випусків (понад 70 %);
- ✓ уникнення шокуючої інформації (насильства, трагедії тощо), намагання подати її у максимально нейтральній формі;
- ✓ наявність більшої (порівняно з вечором) кількості розважальних повідомлень;
- ✓ вільний стиль викладу, дозволяється власне стилістичне та лексичне забарвлення повідомлень.

Крім названих вище загальних особливостей, кожен із телеканалів намагається надати своєму продуктові певної оригінальності.

Є кілька поглядів учених, як українських, так і закордонних, щодо можливих **критеріїв якості випусків теленовин**. У редакційних настановах американського телеканалу SBA, у розділі «Досягнення неупередженості в новинах», редактор М. Рейн наголошує на тому, що:

- 1) для досягнення виваженості та справедливості треба показувати якнайширший діапазон думок;
- 2) журналіст повинен відображати події на тлі всього суспільства. Слід підтримувати баланс між загальнонаціональними, регіональними та місцевими потребами. Не можна надавати переважне значення позиціям якогось одного регіону країни;

3) якщо відповідний представник однієї зі сторін не може взяти участь у програмі або репортажі, журналіст чи продюсер повинен докласти максимум зусиль, щоб знайти кого-небудь, хто зможе представити цю точку зору;

4) у прагненні враховувати всі погляди на проблему журналісти іноді зобов'язані брати інтерв'ю у людей, точки зору яких можуть образити багатьох глядачів. Редактори повинні бути переконані в наявності серйозних підстав і громадського інтересу, які можуть виправдати дії журналіста.

5) інформація має подаватися детальній перевірці. Навіть такі прості речі, як дати і назви, повинні бути перевірені кілька разів.

Автор наголошує також на тому, що у своїх сюжетах не можна перебільшувати значення тієї чи тієї події, тобто розкривати її суть крізь призму власного бачення. Треба уникати оцінних суджень. Відомий репортер, ведучий або людина, тісно пов'язана з новинами чи з громадсько-політичними програмами, не повинна брати участь у передачах, де треба висловлювати власну точку зору [1, 4–5].

Американський дослідник І. Фенг вважає, що новинам повинні бути притаманні терміновість і хвилювання. Для цього потрібно використовувати прості речення та короткі слова, персоналізацію. На його думку, завдяки таким фразам, як «ми», «нам» і «наш», виникає зв'язок між диктором та аудиторією. Професор рекомендує використовувати метафори і порівняння лише тоді, коли це є виправданим, а також намагатись уникати затертих метафор. Щодо використання цифр, то, на думку І. Фенга, їх треба округляти за допомогою таких слів, як «приблизно», «більш ніж», «менше за». Дослідник вважає, що посилання на джерело необхідне лише у трьох ситуаціях: якщо заява суперечлива; якщо треба підвищити достовірність інформації; якщо джерело є частиною повідомлення (цитата). Автор наголошує, що жаргонна та термінологічна лексика стає на заваді нормальному сприйняттю інформації. Професор радить обережно ставитись і до евфемізмів, оскільки, на його думку, більшість із них придумали чиновники; а журналіст має бути розумнішим. Треба також точно і виважено обирати слова до свого закадрового тексту чи прямого ефіру. Багатослівність шкодить телерепортеру. І. Фенг не проти скорочень, але вважає, що стиль ефірної журналістики передбачає природну розмовну манеру [2, 30–37].

Український медіаексперт І. Куляс пропонує, на нашу думку, найбільш повну **класифікацію критеріїв якості**. Основні тези його визначень такі:

- 1) відстеження розвитку попередніх тем у випусках;
- 2) уникання повторів матеріалів попередніх новинних випусків;

- 3) проста і грамотна мова;
- 4) чітке відокремлення фактів і суджень, а також неприпустимість оцінювання і суджень ведучого;
- 5) зазначення джерела кожного факту у випуску, як і автора кожного суб'єктивного судження;
- 6) дотримання балансу думок у матеріалах і компетентність інтерв'ююваних. На думку І. Куляса, тільки учасник події, очевидець або експерт може надати адекватний коментар;
- 7) дотримання у новинному випуску балансу позитивної та негативної інформації. Не повинно бути матеріалів, які могли б шокувати телеглядача. Найбільше це стосується ранкових новин.

Медіаексперт теж наголошує на потребі роз'яснення складних понять і скорочень, на чіткому формулюванні теми кожного матеріалу, а також на дотриманні логічності як підводки, так і сюжету [3].

Ще один український дослідник А. Якименко наводить **класичні стандарти української тележурналістики**:

- 1) оперативність – спроможність телебачення повідомляти денну інформацію у вечірньому випуску новин у форматі повноцінного матеріалу;
- 2) точність – відповідність дійсності, конкретним фактам (статистика, цитати);
- 3) достовірність – чітка ідентифікація джерела;
- 4) неупередженість – багатогранне висвітлення актуальних та суспільно важливих тем.
- 5) збалансованість – подання у новинах різних точок зору всіх учасників конфлікту в однаковому обсязі;
- 6) повнота викладу – відповіді на запитання: хто? що? коли? де? як?
- 7) простота – подання новин доступним способом для кожного пересічного глядача. Цей критерій стосується мови;
- 8) логічність – дотримання певної логіки у викладенні новин;
- 9) відмежування коментарів од фактів. Заборона оцінної інтонації [4].

Аналіз класифікації І. Куляса та А. Якименка дав можливість виокремити синтетичну структуру аналізу якості ранкових випусків теленовин каналу «Інтер», що проявляється в таких аспектах:

1. В усіх випусках новин на телеканалі «Інтер» відстежують розвиток тем попередніх випусків. Якщо тема є особливо важливою, то кореспонденти слідкують за її найдрібнішими деталями у розвитку подій (український десантний корабель «Костянтин Ольшанський», який нарешті вивіз людей з Лівії, – новини про стан і дії звучали кожного дня два тижні поспіль), що відповідає критеріям якості.

2. На жаль, у «Новинах» є повні повтори матеріалів попередніх випусків (50 % вечірнього випуску повторюють зранку, але у скороченому вигляді). Таким чином, телеканал втрачає частину своєї аудиторії, але зважаючи на те, що ми досліджуємо ранкові новини, то повтори в них вважаються менш критичними. Аудиторія змінюється динамічно, проте її активність не надто висока, тому повтори у ранкових випусках новин допускаються.

3. На телеканалі «Інтер» завжди пояснюють, що було перед цією темою, важливе для розуміння сьогоденної події; дається також пояснення складних понять («У лабораторії одного з науково-дослідних інститутів Харкова викрили нелегальне виробництво стероїдів. Препарати, до складу яких входять психотропні речовини, продавали російським та білоруським спортсменам...»). З контексту глядачам буде зрозуміло, що таке стероїди).

4. Хронометражні рамки на телеканалі обмежуються стандартами. Усіх норм дотримано. Усні інформаційні повідомлення – 25–30 секунд, прямі включення – 1,5–2 хвилини, анонсування новин зранку не відбувається.

5. Джерело факту в ранкових випусках може не зазначатися, але більшість сюжетів подають у супроводі відео, тож глядач має бути певним, що це не вигадка журналістів. Якщо відеоряд відсутній, ведучий у студії зазначає джерело повідомлення. У «Новинах» завжди називають автора судження чи коментаря. Зазвичай це відбувається у вигляді синхрону. Не завжди вдається побачити на відео того, хто коментує ситуацію або висловлює свою суб'єктивну думку, – в такому випадку є аудіозапис. Журналісти телеканалу «Інтер» звертаються лише до людей, котрі були учасниками події, очевидцями, а також до експертів, які зможуть прокоментувати ситуацію.

6. У випусках новин журналісти намагаються дотримуватися балансу думок. Неодмінно даються коментарі учасника події чи очевидця, експерта або, якщо це стосується протилежних сил, висвітлюють думки обох (у сюжеті про очну ставку экс-президента з паном Мельниченком були коментарі як Леоніда Кучми, так і Миколи Мельниченка).

7. Матеріали «Новин» не завжди відповідають на основні запитання телеглядача. Це буває тоді, коли інформація важлива, але як слід підготувати до ефіру її не встигли. Ведучий у такому випадку подає усне повідомлення, розкриваючи основні аспекти події, й анонсує, коли можна буде побачити повноцінний матеріал в ефірі.

8. На телеканалі «Інтер» мова текстів є грамотно вибудованою і простою. Єдине зауваження, на яке заслуговує телеканал, – це те, що не

завжди роз'яснюється значення абревіатур, а це повинно робитися. Особливо зранку, коли людина ще не здатна швидко реагувати.

9. Кожна підводка до сюжету є логічно оформленою і зрозумілою («Леонід Кучма і Микола Мельниченко таки зустрілися віч-на-віч. Очна ставка відбулася напередодні. Як це було, журналістам розповів сам экс-президент»). Факти й думки у підводках та сюжетах не суперечать одні одним, підводки логічно поєднуються з сюжетами (якщо у підводці ведуча каже, що працівникам молочної кухні у Донецьку загрожує кримінальна відповідальність, то у сюжеті головний санітарний лікар України говорить: «Усі винні будуть жорстоко покарані. Штрафами ніхто не обійдеться...»).

10. У випусках ранкових теленовін на «Інтері» немає оцінок, суджень та коментарів журналістів і ведучого. Це є показником якісного подання матеріалу. У студійних текстах телеканалу відокремлюють факти і судження, не плутаючи глядачів. Критерію якості дотримано.

11. Кількість позитивних і негативних новин на телеканалі «Інтер» співвідноситься приблизно 50 % на 50 %. Балансу дотримано. Але є новини більш нейтральні, є менш нейтральні, і зранку хотілося б бачити більше позитивно забарвлених новин. У ранкових випусках немає матеріалів, які можуть шокувати глядача.

12. Ведучі ранкових випусків «Новин» завжди мають гарний вигляд. У них вдано дібраний одяг, зачіска. Ненав'язливий природний макіяж. Усе це створює образ офіційного представника телеканалу, серйозної людини. Але надмірне підкреслення офіційності заважає сприйняттю інформації. Навіть коли випуск завершено і диктор звертається безпосередньо до ведучих ранкового телефіру, намагаючись пожартувати чи просто посміхнутися, відчувається певне напруження, некомфортність у студії. А отже, і глядач не буде відчувати себе комфортно. Ранковий ефір вимагає цілковито дружньої атмосфери. Лише о цій порі ведучі могли б дозволити собі посміятися, користуватись емоційно забарвленою лексикою. У цьому ж випадку ведучий теленовін не є виразником довіри через його надмірний офіціоз.

Отже, в результаті аналізу новинних випусків на телеканалі «Інтер» можемо дійти висновку, що критеріїв якості подання ранкових теленовін дотримано приблизно на 70 %.

1. *Редакционное* руководство Си-Би-Эй / за ред. М. Рейн. – Unesco, 2004. – С. 4–5.

2. *Фэнг И.* Теленовости, радионовости / И. Фэнг. – М. : Наука, 1997. – 144 с.

3. *Куляс І.* Професійна якість українських теленовін. Моніторинг, частина 2 [Електронний ресурс] // Телекритика : [сайт]. – 2009. – URL: [http:// www.telekritika.ua/medialiteracy/2009-06-16/46248](http://www.telekritika.ua/medialiteracy/2009-06-16/46248).

4. *Якименко А.* Телевізійна журналістика: теорія і практика / А. Якименко. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 240 с.

Подано до редакції 23. 04. 2012 р.

Horbenko Inna, Spytsya Iryna.

Quality criteria and features of newscast (the case of the TV channel «Inter»).

The article deals with the basic standards of quality of television newscast. Main attention is focused on particularity of morning newscast on the TV channel «Inter» and its accordance to quality criteria.

Key words: audience, newscast, information, news, TV channel, quality.

Горбенко И. Ф., Спица И.

Критерии качества и особенности новостных выпусков (на примере телеканала «Интер»).

В статье рассмотрены основные стандарты качества телевизионных новостных выпусков. Сосредоточено внимание на выявлении особенностей утренних выпусков канала «Интер», соответствии их критериям качества.

Ключевые слова: аудитория, выпуск, информация, новости, телеканал, качество.

